

ARJA KILPELÄINEN

Sosiaalityön käytännön opetus

– aikuisopiskelija teorian,
käytännön ja tutkimuksen rajalla

Aikuisopiskelijoiden määrä on sosiaalityön koulutuksessa huomattava. Siksi koulutuksessa on otettava huomioon aikuisten opiskelutavat, aiempi osaaminen ja usein työstä juontuvat rajoitukset opiskelulle.

SUOMESSA ON MAHDOLLISUUS opiskella sosiaalityötä Helsingin, Jyväskylän, Itä-Suomen (aiemmin Kuopion), Lapin, Tampereen ja Turun yliopistoissa (Tuohino 2008, 25). Keskityn kirjoituksessani Lapin yliopiston sosiaalityön käytännön opetukseen ja erityisesti käytännön jaksojen ja teoreettisen opetuksen yhdistämiseen. Lähestyn opetuksen kehittämistä yliopisto-opettajan näkökulmasta. Tarkastelen sosiaalityön käytännön jaksojen opetusta omien kokemusteni ja kirjallisuuden vuoropuheluna. Parhaimmillaan opetus palvelee sekä opiskelijoita että käytännön kentällä työskenteleviä, työnsä ohella käytännön ohjaajina toimivia sosiaalityöntekijöitä.

Työskentelen tällä hetkellä yliopisto-opettajana ESR-rahoitteisessa Sosiaalityön e-osaamisen mais-

terikoulutuksessa¹ (SIMO III). En ota vertailussani kantaa yliopistopolitiikkaan ja opetussuunnitelmiin sinällään, vaikka tiedostan niiden opetusta ohjaavan roolin. Kym Fraser kollegoineen (2010, 50) on metatutkimuksessaan jaotellut kolme päälähestymistapaa yliopisto-opetuksen kehittämiseen. Niissä opetuksen kehittäminen kohdentuu joko yksittäiseen opetushenkilöön, instituutioon tai koko yliopistosektoriin. Lähestymistavoissa kehittämisen painopiste vaihtelee. Analysoin yhden yliopiston yhden oppiaineen opetusta yksittäisen opettajan näkökulmasta. Analyysissä painottuu aikuisopiskelun näkökulma, sillä SIMO III-maisterikoulutuksessa opiskelijoina ovat pääasiassa työn ohessa opintojaan suorittavat aikuiset.

Sosiaalityön käytännön opetus on valintojen edessä. Yhtäältä sen rakenteita on muokattava tukemaan yksilöllistyviä opiskelutarpeita. Toisaalta vähäiset resurssit ja kasvavat opiskelijamäärät hankaloittavat opetuksen toteuttamista. Koulutuksen tarve kuitenkin kasvaa.

SOSIAALITYÖN KÄYTÄNNÖN JAKSOT AIKUISOPISKELUSSA

Sosiaalityön e-osaamisen maisterikoulutus on Lapin yliopiston koulutuskokonaisuus, joka toteutetaan Keski- ja Pohjois-Pohjanmaan alueella. Sen lähiopetusjaksot järjestetään Oulussa. Suuri osa maisterikoulutuksen opetuksesta rakentuu olemassa olevan sosiaalityön opetussuunnitelman pohjalle, sillä koulutuksessa on saavutettava lakisääteinen sosiaalityöntekijän pätevyys. Informaatioteknologian (IT) opetus integroidaan sosiaalityön opintojen sisälle. Lisäksi opintoihin sisältyy omia IT-opintokokonaisuuksia. Työssä olevien aikuisopiskelijoiden opiskelua helpottaa, että koulutuksessa hyödynnetään monimuotoisesti verkkoa opetusvälineenä.

Käytännön jaksot asettuvat koulutuksessa teorian ja käytännön rajapintaan. Käytännön paikkaa valittaessa huomioidaan mahdollisuuksien mukaan opiskelijan omat mielenkiinnon kohteet ja haetaan synergiaetua *pro gradu* -tutkielman tekemisessä. Lapin yliopistossa sosiaalityön lyhyen käytännön jaksoson päätavoitteena on antaa opiskelijalle ammattieettiseen arvoperustaan nojautuvat perusvalmiudet (SIMO3 opetussuunnitelma 2011; opinto-opas 2011, 229). Monivaiheinen, osista rakentuva opintokokonaisuus alkaa perehtymisellä sosiaalityötä ohjaaviin teorioihin ja käytäntöjä jäsentäviin teemoihin. Ennen varsinaista käytäntöä on tiivis luento-opetus sosiaalityön asiakastyöhön painottuvasta työprosessista. Sen jälkeen opiskelija siirtyy viideksi viikoksi käytäntöön.

Syventäviin opintoihin sijoittuvan pitkän käytännön jaksoson tavoitteena on syventää ja laajentaa opiskelijan ymmärrystä sosiaalityön teoriasta ja käytännöstä ja integroida näihin tutkimuksellista työotetta (SIMO3 opetussuunnitelma 2011; opinto-opas 2011, 236–237). Opiskelijan itsenäisen työskentelyn tukeminen on yksi kantavia teemoja jaksossa, jossa

ammatti-identiteetti ja sen ylläpito, huoltaminen ja kehittäminen ovat vahvasti läsnä. Käytännön opetuksen lisäksi jaksoon kytkeytyvät kiinteästi asiantuntijuus- ja työnohjausluennot sekä tutkimuksellinen työote, joka tarkoittaa *pro gradu* -tutkielman työstämisen yhdistämistä käytännön jaksoon, mikäli se on mahdollista.

Syvenevä sosiaalityön oppiminen on näkyvässä analysoitaessa näitä kahta opetussuunnitelmaan sisältyvää käytännönopetusjaksoa. Kuitenkin opetuksen kehittämisen kannalta on hedelmällistä pohtia myös sitä, miten jaksot tukevat oppimista nykyisillä opetusresursseilla suhteessa kasvaneisiin opiskelijamääriin. Aikuisopiskelijoiden määrien kasvaessa yksilölliset oppimistarpeet edellyttävät entistä enemmän opetuksen räätälöintiä. Opettajien määrän pysyessä lähes ennallaan aiemmin hyvin toiminut tiivis kanssakulkijuus opiskelijan rinnalla ei välttämättä enää mahdollistu opiskelijamäärien lisääntyttyä. Onkin mietittävä erilaisia toteutusmalleja oppimisen turvaamiseksi.

OPISKELU OSANA AIKUISOPISKELIJAN ELÄMÄÄ JA OSAAMISTA

Työssä käyvät aikuisopiskelijat kohtaavat isoja haasteita aloittaessaan opinnot. Oma asiantuntijuus ja tietämys osaamisesta linkittyvät vaikiintuneisiin ammatillisiin toimintakulttuureihin (Isopahkala-Bouret 2008, 86–87), mutta osaamista on tietoisesti haluttu lähteä laajentamaan. Sosiaalityön kontekstisidonnaisen asiantuntijuuden rakentumiselle on etu, että opiskelija tietoisesti antautuu tarkastelemaan omaa osaamistaan ja taito-tietoaan kriittisesti – vai antautuuko? Toisinaan ennen opintoja opiskelijalla voikin olla väritynyt kuva omasta asiantuntijuudestaan myös sosiaalityöntekijänä. Se saattaa johtaa ajatukseen siitä, että opinnot sujuvat lähes itsestään perustuen vahvaan aiempaan (työ)kokemukseen. Ensimmäisenä isona haasteena, joskus läpi opintojen, on poisoppia aiemmista ajattelutavoista ja toimintamalleista, jotta saa tilaa uusille asioille, ajattelumalleille ja teoreettispainotteisille lähestymistavoille (vrt. Osteen 2011, 432–433). Opintojen alkuvaiheeseen liittyy usein neuvotteleva keskustelu käytäntöorientoituneesti opiskelija

tarkastelevien aikuisopiskelijoiden kanssa siitä, millaisia tarpeita opiskelijalla on opetukselle ja oppimiselle. Tämä korostuu erityisesti silloin, kun opiskelija on työskennellyt sosiaalialalla.

Aikuisopiskelijan haasteena on sijoittaa opintonsa muuhun elämään. Opiskelumotiivi on silti korkea, ja opiskelu tarjoaa vaihtoehdon työlle tai vastaa henkilön sisäisiin kehittymistarpeisiin, jotka hän työssään tai muutoin on havainnut itsessään. Opiskelijan joustamisen lisäksi joustoa vaaditaan myös koulutusjärjestelmältä ja opetuksen aikataulutamiselta. Arki on opiskelijalle jatkuvaa tasapainoilua työn, perhe-elämän, vapaa-ajan ja opiskelun välillä.

Opintojen painotus teoria- ja käytäntöjaksoihin voisi toteutua myös opiskelijan aiemman työhistorian perusteella. Nuori perusopiskelija tarvitsee ehkä enemmän tukea kuin aikuisopiskelija, joten ohjauksen määrä voisi vaihdella opiskelijaryhmittäin. Aikuisopiskelijoilla, jotka ovat jo saman alan työssä, käytännön jaksot voisivat olla myös lyhyempiä kuin perusopiskelijoilla.

Opiskelijat voisivat olla käytännön jaksoilla myös pareittain. Tällöin ”kokenut sosiaalialan toimija” – aikuisopiskelija – voi toimia lähiopetusjaksoilla mentorina perusopiskelijalle ja toisaalta perusopiskelija tuoda teoreettista tietämystään aikuisopiskelijalle reflektointipaikkoja teoreettiseen analysointiin. Aikuisopiskelijoita voitaisiin hyödyntää opetuksessa muutenkin nykyistä enemmän, sillä heidän työkokemukseensa perustuvan osaamisen läpinäkyväksi tekeminen antaisi laaja-alaisia ja moninaisia näkökulmia teoreettisen opetuksen ohella.

KÄYTÄNNÖNJAKSOJEN AIKATAULUTTAMINEN OPETUKSEN HAASTEENA

Käytännön jaksojen tiukka sitominen tiettyyn ajanjaksoon opetuskalenterissa tuottaa sekä etuja että haittoja. Isoille opiskelijamäärille on haasteellista löytää samanaikaisesti käytännön jakson paikkaa. Erillisissä maisterikoulutuksissa, esimerkiksi SIMO III:ssa, aikuisopiskelijoiden käytännön jaksoja on osittain porrastettu eri aikoihin kuin perusopiskelijoilla. Mahdollisena vaihtoehtona voisi toimia myös se, että käytännön jaksoilla puolet perusopiskelijoista ja puolet aikuisopiskelijoista olisi porrastetusti ken-

tällä. Opiskelijat voisivat näin hyödyntää oppimisesaan vertaistukea ja yhdessä oppimista.

Toisaalta, lyhyt käytäntö voitaisiin allokoida siten, että se olisi kalenteriajallisesti pitempi, vaikka kokonaiskesto säilyy samana. Näin luentoja voisi lomittaa käytännön jakson kanssa etenemään rinta rinnan, ja luentojen teoreettista antia voisi testata autenttisissa asiakastilanteissa. Näitä kokemuksia voisi reflektoida tuoreeltaan luentotapaamisissa. Toimivien vaihtoehtojen aikuiskoulutuksen kannalta olisi kenties, että he pystyisivät valitsemaan vaihtoehtoisten suoritustapojen väliltä. Olisiko siis viisainta, että opiskelija valitsee kahden päälinjan väliltä oman opintopolkunsa: tiiviit käytäntöjaksot tai pitemmälle ajanjaksolle sijoittuvat, teoriaopintojen kanssa lomittuvat käytäntöjaksot. Vähentäisivätkö vaihtoehdot aikataulutuss ongelmia?

Nykyisessä maisterikoulutuksessa kahteen opintojaksoon määrittävän käytännön opetuksen voisi jakaa myös kolmeen kokonaisuuteen, joista ensimmäinen voisi olla puhtaasti tutustumiseen painottuva, vahvasti opiskelijan vastuulla oleva. Toinen jakso voisi olla asiakastyöhön keskittyvä, ammatti-identiteettiä vahvistava sekä palvelujärjestelmään tutustuttava ja kolmas puolestaan aiemmin opitun syventämistä käytännössä. Toinen ja kolmas jakso olisivat tällöin lähes nykyisen kaltaisia, mutta lyhyempiä, ja esimerkiksi sosiaalityön kiinniotot sosiaalipoliittisia päätöksiä ohjaavaan sosiaalipoliittikkaan tulisivat vahvemmin esille ensimmäisellä jaksolla, jolloin voisi painottaa myös sosiaalityön yhteiskunnallista puolta nykyistä enemmän.

Opiskelijamäärien kasvaessa varteenotettava vaihtoehto on tehdä viimeinen käytännön jakso palkalliseen työhön nivottuna esimerkiksi kesäaikaan. Huolimatta opiskelijana tehdyn jakson edusta aikuisopiskelijat pitävät huonona vaihtoehtona palkattomia käytännön jaksoja. He ovat elämässään sitoutuneet tiettyyn taloudelliseen tilanteeseen jo ennen opiskelua ja pitkät palkattomat jaksot horjuttavat aikuisopiskelijan elämän taloudellista tasapainoa.

TEORIAN JA KÄYTÄNNÖN KOHTAAMISIA

Käytäntö näyttäytyy aikuisopiskelijoillekin merkittävänä ja mielenkiintoisena oppimiskokemuksena,

sillä siihen sisältyy myös teoreettista tarkastelua. Käytäntöjaksoissa on monia tavoitteita: ammatillisen osaamisen sekä taitotiedon lisääminen ja laajentaminen, ammatti-identiteetin vahvistuminen, käytännön taitojen oppiminen, keskeisten työmetodien tunnistaminen sekä muita sosiaalityön eri osa-alueiden käytännön toimintaan liittyviä tavoitteita (opinto-opas 2011, 229–230, 236–237). Lyhyesti sanottuna ydintavoitteena on ammatillisen refleksiivisyyden ja kasvun tukeminen käytäntöorientoituneesti. Sitä tavoitellaan tukemalla opiskelun ja käytännön välistä vuoropuhelua, johon osallistuvat käytännön ohjaaja, opiskelija ja oppilaitoksen edustaja sekä henkilökohtaisesti että myös rakenteellisella ja organisaatiossa. Opetussuunnitelman näkökulmasta ammatillinen kasvu ei kuitenkaan voi olla pelkästään opiskelijan sosiaalistamista sosiaalityön ammattiin, vaan sen pitää myös avata ja mahdollistaa tutkiva oppiminen sekä todentaa teoreettisen ajattelun ja tutkimuksen saumaton yhteys käytäntöön.

Vahvasta tahtotilasta huolimatta teorian ja käytännön yhteys näyttää ainakin opiskelijapalautteen mukaan osin aukkoiselta. Opetussuunnitelma sisältää paljon kirjoittamista, ja integraatioseminaarin työstäminen ajoittuu useilla opiskelijoilla lomittain gradun kirjoittamisen kanssa. Aiheestakin tämä tuottaa kritiikkiä kirjoittamisen määrästä. Yhtenä vaihtoehtoisena suoritustapana on pohdittu kirjoitettavan työn korvaamista esittävällä tavalla.

Seminaarityyppinen osaamisen esilletuonti vahvistaisi aikuisopiskelijoiden esiintymistaitoja ja lujittasi opiskelijoiden ammatti-identiteettiä, ovathan he tässä vaiheessa opintoja jo lähellä valmistumista. Se voisi auttaa yhdistämään teoriaa ja käytäntöä. Oma havaintoni on, että kirjoitettu teksti avautuu tekijälleen parhaiten siinä vaiheessa, kun hän työstää ajatuksiaan esitysformaattiin. Se voisi myös kirkastaa kentällä olevien opiskelijoiden ajatuksia eri teorioista ja niiden merkityksestä käytännön sosiaalityössä. Empiirisen tapauksen pohjalta asioiden teoreettinen

AIKUISOPISKELIJA KAIPAA OHJAUKSELTA VALMIIDEN MALLIEN SIJASTA VAIHTOEHTOJA.

tarkastelu keskustellen jäsentää oppimista – aivan kuten tälläkin hetkellä on tavoitteena, mutta runsas kirjoittamistyö jäisi vähemmälle.

Erillisten opintokokonaisuuksien välinen yhteys avautuu joskus opiskelijalle vasta valmistumisen jälkeen. Toki opetuksen yksiselitteinen tarkoitus on antaa (aikuis)opiskelijoille vahvat val-

miudet suunnitella, toteuttaa ja kriittisesti analysoida teoriaohjautuvasti omaa työtänsä ja yleisesti sosiaalityön toteuttamista sekä kehittää sitä. Silti tämänhetkinen ajatukseni on, että käytäntöseminaarityyppinen toteutus voisi auttaa löytämään näitä kytköksiä ja vahvistamaan opiskelijan kokonaiskuvaa opinnoista, oppimisen kumuloitumista ja taitojen syvenemistä – kuten opetussuunnitelman tavoitteena on.

Toinen tapa voisi olla *problem based learning* (PBL) -opetus, jossa opiskelijat hakevat vastauksia johonkin asiaan tai ilmiöön eri näkökulmista ja erilaisten teoreettisten ajatusten ohjaamina. PBL-oppimisessa opiskelijalta edellytetään reflektointia ajattelua tiedon hankkimisessa, käsittelemisessä, arvioinnissa ja soveltamisessa. (Poikela & Poikela 2008, 15–18.) Ympäröivään yhteiskuntaan sekä yksilöihin vaikuttamaan pyrkivä sosiaalityö edellyttää taitoa lukea ja tulkita yhteiskunnallisia tapahtumia ja muun muassa muutoksista kertovia signaaleja.

Aikuisopiskelija kaipaa ohjaukselta valmiiden mallien sijasta vaihtoehtoja, joiden tarjoamiseen tarvitaan kuitenkin aikuisopiskelijan osaamisen tunnistamista. Yliopistokoulutuksen vastaus osaamislähtöiseen ajatteluun on aiemmin hankitun osaamisen tunnustaminen ja tunnistaminen (esim. Oppimisesta osaamiseen: aiemmin 2009, 4-6). Osaamisen tunnistamisen työkaluna henkilökohtainen portfolio on oiva apuväline. Sen hyödyntäminen systemaattisesti on kuitenkin ohutta, sillä tähän asti samaa asiaa on ajanut henkilökohtaiset opintosuunnitelmakeskustelut (HOPS-keskustelut), joissa opettaja saa paljon tietoa yksittäisen opiskelijan osaamisesta. Kuitenkin tieto saattaa jäädä kahden henkilön – opettajan ja opiskelijan – väliseksi.

Pedagogisesti ajatellen opiskelijan oman elämän avaaminen opiskeluryhmässä ja siihen paikantuvat avoimet reflektointivaatimukset ovat haasteellisia. Esimerkiksi Piia Silvennoinen (2011, 342) toteaa tutkimuksessaan pitkäaikaistyöttömien toimijuudesta koulutuksen kentällä, että tällainen opiskelutapa näyttäytyy opiskelijalle vieraana ja vaikeana. Kuitenkin yhteisöllisessä oppimisessa kuvatessaan omaa ajatteluaan opiskelija samanaikaisesti rakentaa omaa tietämystään. Sen ehtona on, että vuorovaikutus on onnistunutta ja osallisten tietoa arvostavaa. (Bluemink 2011, 268.)

Aukikirjoitetulla osaamisportfoliolla aikuisopiskelijat tekevät näkyväksi osaamisensa. Siten sekä opettajat että aikuisopiskelijat säästävät aikaansa ja opiskelu painottuu niille osaamisalueille, joissa itse kullakin opiskelijalla on enemmän kehitettävää tai tarvetta täydentämiseen. Osaamisportfolio näyttää myös, mitkä taidot ovat jo hallinnassa ja jaettavissa opiskelijaryhmissä. Osaamisen reflektointi ryhmissä vahvistaa opiskelijan syntymässä olevaa ammatti-identiteettiä, joka jokaisen täytyy rakentaa itse (Hänninen 2008, 96.)

VERKKO-OPETUS AIKUISOPISKELUN VÄLINEENÄ

Sosiaalityö on vahvasti läsnä muuttuvassa yhteiskunnassa. Tulevaisuuden sosiaalityön yksi vahvistuva osa-alue on toiminta verkkopohjaisissa työskentelyympäristöissä. Tällöin tarvitaan myös valmiuksia mediaviestintään ja mediassa toimimiseen. Tässä yhteydessä ymmärrän medially laajasti viestintäkanavat, mutta myös verkkopohjaiset työskentelyalustat ja verkossa toteutettavan sosiaalityön. Koen puutteena tämänhetkessä sosiaalityön opetuksessa sen, että sosiaalityön kiinnittyminen informaatioyhteiskuntaan, sen tarjoamiin haasteisiin ja mahdollisuuksiin jää ajoittain seitinohueksi langaksi. Käytännön jaksolla voisikin yhtenä tavoitteena olla sosiaalityön uudet toimintamallit sekä näkyvyys informaatioyhteiskunnassa, jolloin esimerkiksi sosiaalisen median käyttö sosiaalityön menetelmänä ja työvälineenä voisi arkipäiväistyä aikuisopiskelun ohessa.

Verkko-opetus voi olla yksi keino teorian, käytännön opetuksen ja tutkimuksen silloittamiseen. Verk-

kovuorovaikutustaitoja edellyttävä internetvälitteinen opetus vaatii opettajalta paljon, sillä esimerkiksi Heli Nurmen (2008, 219) mukaan verkkovuorovaikutus läpäisee opettajan kaikki osaamisalueet. Pedagogisesti kannustava verkkovuorovaikutus edellyttää muun muassa toimintaa tukevan vuorovaikutuksen syntymistä ohjaajiin ja opiskelijakavereihin ohjatusti, aikuisopiskelijan määrittämän aikataulun mukaista nopeaa palautetta, molemminpuolista aktiivisuutta ja kannustusta rohkeaan kirjoittamiseen, mutta ennen kaikkea aitoa läsnäoloa (Nurmi 2008, 222, 237). Yksi verkkopedagogiikan välineistä on prosessikirjoittaminen. Sen hyödyntäminen edellyttää osallisilta keskeneräisyyden sietämistä eli sitä, että toiset lukevat vaiheessa olevia tekstejä.

Kaikkea opetusta ei voi viedä verkkoon. Tosin esimerkiksi käytännön opetuksessa sosiaalityön eri toiminta-areenoilla, verkko voi olla yksi toimintakentistä. Se tarjoaa harkitusti käytettynä hyviä opiskelumahdollisuuksia myös sosiaalityön opetukseen, sillä verkko tukee vuorovaikutusta sekä yhteisöllistä oppimista (ks. esim. Bluemink 2011, 269–270; Kilpeläinen & Pääkkönen & Sankala 2011, 288–289). Internetpohjaiset työskentelyalustat mahdollistavat teorioiden avaamisen ja pohdinnan ryhmissä, jolloin opiskelijoiden keskinäinen vuorovaikutus sekä toimijuudet oppijana ja opettajana korostuvat. Vastuullisuus useimmiten lisää myös sitoutuneisuutta, joten vertaistuelliset ja vertais kommentointiin pohjautuvat oppimismetodit tukevat oppimista. Ne myös mahdollistavat asynkronisen, eriaikaisen toiminnan, joka on edellytys aikuisopiskelussa. Tosin opiskelun etenemisen varmistaminen kehysaikataululla on osa toimivaa aikuisopiskelijan työskentelyn tukemista.

POHDISKELUA

Pohdinta sosiaalityön käytännön ja teoreettisen opetuksen välisestä saumattomasta kohtaamisesta on tuskin koskaan valmis. Havainnoillani, kokemuksillani ja niiden välisten suhteiden tulkinalla olen pyrkinyt tekemään näkyväksi yhden mikrotason analyysin sosiaalityön käytännön opetuksesta ja sen asemoitumisesta aikuiskasvatuksen kentällä.

Opetuksen analysoiminen omien kokemusten pohjalta on ollut mielenkiintoista. Mitä enemmän

olen ollut opetuksessa mukana, sitä vahvemmaksi on muotoutunut näkemykseni siitä, että erityisesti aikuisopiskelijoiden vahvaa osaamista voisi hyödyntää opetuksessa enemmän, kunhan se kytkeytyy teoreettiseen ajatteluun. Opiskelijoiden keskinäinen vertaistuki ja oppimiseen sitoutuneen toiminnan vahvistaminen opetuksen voimavarana voisi olla käytössä opetuksessa huomattavasti enemmän kuin nykyisin. Tämä on iso haaste myös opettajalle, joka pääsee tekemään paljon taustatyötä ennen lähiopetusjaksoja sekä niiden aikana ja siitä huolimatta joutuu toistuvasti kohtaamaan sen, että hallitsee ainoastaan osan sisällöistä. Tämän tunnistaminen ja tiedostaminen vaatii opettajalta vahvaa itsetuntemusta ja luottamusta sekä opiskelijoihin että itseän. Aikuisopiskelijoiden kanssa työskennellessä opettajuus on itsellekin jatkuvaa oppimista; opetuksessa painottuu vastavuoroisuus.

Olen tarkastellut kokemuslähtöisesti erilaisia sosiaalityön käytännön opetuksen toteuttamisvaihtoehtoja. On lohdullista tietää, että yhtä oikeaa ja kaikille sopivaa opetussuunnitelman toteuttamismallia ei ole. Aina tarvitaan myös soveltamista ja joskus jopa säveltämistä. Tällä hetkellä vahvasti talousarvoihin nojaava hyvinvointiyhteiskuntamme polarisoi kansalaisia ja heidän arkitodellisuuttaan. Yhteiskunta tarvitsee inhimilliseen arvopohjaan nojaavaa sosiaalityötä, vaikka myös sosiaalityön pätevyyden saavuttaminen on saanut hintalappuja. Esimerkiksi Lesley Curtis kollegoineen (2012) on tutkinut sosiaalityön pätevyyden saamisen kustannuksia. Sosiaalityö tarvitsee myös aikuisopiskelijoita, siis elinikäisiä oppijoita pystyäkseen vastaamaan sosiaalityölle tuleviin monikerroksellisiin haasteisiin.

Sosiaalityöllä on mielestäni paljon annettavaa tietoyhteiskunnan kehittämiseen, kunhan sosiaalityön toimijat itse tunnistavat vahvuutensa esimerkiksi palvelujen tuottamisessa sekä ottavat asiantuntijapaikkansa tietoyhteiskunnassa. Sähköisillä alustoilla toteutettava sosiaalityö avaa uusia osaamistarpeita, joihin aikuiskoulutus on osaltaan vastaamassa.

Hitaasti muuttuvan yliopisto-opetuksen tulisi seurata kehittyviä toimintamalleja yhteiskunnassa ja pyrkiä olemaan etujoukoissa ennakoimassa opetustarpeita. Sosiaalityön käytännöt muuttuvat nopeasti

muun muassa organisaatioiden teknologisoituessa ja hyödyntäessä erilaisia teknologiapohjaisia toimintakäytänteitä aiempaa enemmän ja kiivastahtisemmin. Tämän tyyppistä näkyvyyttä tulisi vahventaa opetussuunnitelmassa, jotta sosiaalityön aikuisopiskelijat saavat haltuunsa samat välineet toimia ja olla läsnä kuin heidän asiakkailaan mahdollisesti on.

Arja Kilpeläinen

*yliopisto-opettaja, projektipäällikkö
sosiaalityön oppiaine, sosiaalityön e-osaamisen
maisterikoulutus
Lapin yliopisto*

LÄHTEET.....

- Bluemink, J. [2011] Virtuaaliympäristö strategisesti tehokkaan yhteistyön harjoittajana. *Aikuiskasvatus* 31(4), 267–274.
- Bodbacka, Silva [2009]. Aikuispedagogiikan teoreettisia lähtökohtia sosiaalityön oppimisen näkökulmasta. Teoksessa Matthies, A-L. & Alho-KOnu, S. & Kokkonen, T. (toim.) *Sosiaalityö aikuisopintoina*. Kokkolan yliopistokeskus Chydenius. Kokkola, 39–55.
- Cortis, L. & Moriarty, J. & Netten, A. [2012] The Costs of Qualifying a Social Worker. *British Journal of Social Work* 42 (4). 706–724.
- Fraser, K., Gosling, D., Sorcinelli, M. D. [2010]. Conceptualizing Evolving Models of Educational Development. *New directions for teaching and learning*. Summer2010 (122), 49–58. DOI:10.1002/tl.397
- Hänninen, S. [2008] Voimaantumisen kehitysohjelma persoonallisen ja ammatillisen identiteetin tukijana. Teoksessa Eteläpelto, A. & Onnismaa, J. *Ammatillisuus ja ammatillinen kasvu*. Aikuiskasvatuksen 46. vuosikirja. Kansanvalistusseura ja Aikuiskasvatuksen Tutkimusseura. Vantaa, 191–217.
- IsoPahkala-Bouret, U. [2008] Asiantuntijuus kokemuksena. *Aikuiskasvatus* 28(2), 84–93.
- Kilpeläinen, A. & Pääkkönen, K. & Sankala, J. [2011] Yhteisöllistä oppimista wikittelemässä. *Aikuiskasvatus* 31(4), 285–291.
- Mäkinen, S. [2007] Tehdastyöläisen puheenvuoro koulutuksesta ja oppimisestä. *Aikuiskasvatus* 27(2), 93–102.
- Nurmi, H. [2008] Voimaantuminen verkkovuorovaikutukseen. Teoksessa Eteläpelto, A & Onnismaa, J. *Ammatillisuus ja ammatillinen kasvu*. Aikuiskasvatuksen 46. vuosikirja. Kansanvalistusseura ja Aikuiskasvatuksen Tutkimusseura. Vantaa, 218–240.
- Opinto-opas 2011–2013. [2011]. Yhteiskuntatieteiden tiedekunta. Lapin yliopisto.
- Oppimisesta osaamiseen: aiemmin hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen [2009] Työryhmäraportti. Suomen yliopistojen rehtorien neuvosto, Ammattikorkeakoulujen neuvosto.
- Osteen, P.J. [2011] Motivations, values, and conflict resolution: student's integration of personal and professional identities. *Journal of Social Work Education* 47(3), 423–444.
- Poikela, E. & Poikela, S. [2008]. Uusia uria opetukseen. Yliopistopedagogiikkaa uudistamassa. Teoksessa Poikela, E. & Poikela, S. (toim.) *Laatua opiskeluun. Oppiminen ja opetus yliopistossa*. Lapin yliopistokustannus. Rovaniemi, 7–23.
- Silvennoinen, Piia [2011] Ikääntyvien pitkäaikaistyöttömien toimijuus koulutuksen kentällä. Teoksessa Eteläpelto, A. & Heiskanen, T. & Collin, K. (toim.) *Valta ja toimijuus aikuiskasvatuksessa*. Aikuiskasvatuksen 49. vuosikirja. Kansanvalistusseura ja Aikuiskasvatuksen Tutkimusseura. Vantaa, 338–352.
- SIMO3 opetussuunnitelma [2011]. Saatavilla verkossa: <http://www.ulapland.fi/Suomeksi/Yksikot/Yhteiskuntatieteiden-tiedekunta/Opiskelu/Oppiaineet-ja-maisteriohjelmat/Maisteriohjelmat/Sosiaalityon-e-osaamisen-maisterikoulutus/Opintojen-rakenne>
- Tuohino, N. [2008]. Käytännönopetus sosiaalityön koulutuksessa. Valtakunnallinen selvitys sosiaalityön käytännönopetuksesta keväällä 2007. SOSNET Julkaisuja 2. Rovaniemi: Valtakunnallinen sosiaalityön yliopistoverkosto Sosnet.

VIITTEET.....

- 1 Sosiaalityön e-osaamisen maisterikoulutus on Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen, Oulun seudun kuntien ja Nuorten Ystävät ry:n rahoittama, Lapin yliopiston toteuttama sosiaalityön koulutus Oulun alueella. Opetus tässä projektiluontoinen koulutuksessa toteutetaan ajalla 5/2011–6/2014.